

ZEBERIO'KO SORGINAK

Sorgiñak dirala-ta, bai antxiña eta bai gure aldi onetan. asko idatzi da eta ondoen idatzi dauana Caro Baroja izango da.

Baiña guztien artean jakingarriena gaur emen agertzen dogun albistea izango da. Balladolid'eko txantzillerian dago.

Zortzi urteko neskatxu bat da barriak emoten asten dana eta amalau urtekoa zala eron ebazan azkenengoak.

Arana'tar Juan da salataria eta Ginea'tar Diego eta Gezala'tar Maria salatuak.

Iñoz ez gendun izango Zeberio'ko sorgiñean barririk. Gezala'tar Katalina neskatxua izan ez ba'litiz barri-emoillea: Argi ta garbi agertzen dau Petralanda'ko akelarrean zerjazo-ten zan.

Ona emen lenengo agerpenean esan ebazanak:

1º.-Ezagutzen dot Arana'tar Juan. baita Olabarrieta Eleizatea eta egun bateko bidera dagoan Petralanda eta ez naz emen iñoz egon iru gautan izan ezik eta oneitan beste andra eta gizon sorgin batzukaz joan naz.

2n. 3n. 4n. 5n. eta 6n. itaunai erantzuteko euskeraz berba egin ebala jakiñik, negarrez asi zan eta esan ebana ez zala egia esan eban eta bera ez zala sorgiña eta meatxuakaz bear-tu egin ebela gauza orreik esateko.

Andik illebetera. gau baten lo egiteko ogera joan zan, Frantziska ta Marinatxo beragaz egozala eta gau beratan Ereñozaga'tar Juan'en etxean ikusi eban here burua eta an ezagutu ebazan Ginea'tar Diego eta Gesala'tar Maria eta beste asko.

An zer egin eben itaundu eutsen eta esan eban Ereñozaga'tar Juan'ek igorzkiki edo unguentu bat atera ebala eta guztiak igortzi ebezala gorputzak eta etxetik egaz urten zirala Petralanda'ra joateko.

Jantzita ala billozik egozan itaundu eutsoen eta billozik egon zirala esan eban. jantzi zar batzukaz estalduta.

Petralanda'n kurutze bat eta ermita bat, etxetxu bat eta aitz aundiak egozala esan eban. Bitan joan zala ara eta bietan Ereñozaga'gaz, eta an txerrena aurkitzen ebala zaldi baltz baten itxuraz, adarrakaz eta jesarleku baten.

Lenengo gabea zer egin eben itaundu eutsoen eta auxe esan eban: Mari Gezala bere izekoak Belzebugana eroan ebala eta beste asko be ekarteko esan eutsola Belzebu'k. An dantzan egiten eben eta gero zidarrezko katillu aundi baten jan eta edan. Lenengo Belzebul'ek txixa egiten eban katillu orretara eta on edaten eben. Eta berak be edan eban. Edari garratza zala esan eban. Eta gero etxera biurtu ziran.

Toki aretan kuntze edo seksu-artu-emonik izaten eben itaundu eutsoenean baietz esan eban, okerbidekoak be bai.

Ereñozaga'ren etxera etorteko. igortzita eukezan gorputz-zatiak ur beroagaz garbitu eta aize-bidez etxeratzen zirala.

Au dana esateko beartu egin ebela eta esan ebala belarri-ondokoak emon eutsoezala, kortan, auntzen artean esan eban.

Epaillariaren aurrean negarrez asi zan eta esan ebana dana guzurra zala esan eban eta esatera beartu ebela. (Areiltza'n, 1555-08-07).

Zeberio'ko Olabarrieta'n sorgiñen arloan zer dagoan itaundu eutsenean au esan eban: Gabea lo egitera joan zirala eta oillarrak jo ebanean jagi egin ziran eta baragarri jantzi-ta. gizon baltz bat agertu zan euren artean eta bodegako dollara joan ziran eta andik sagardira eta emendik atera ebezan eta intxaur baten azpira eroan eta Jaungoikoa. Andra Maria, santuak jan eban ogia eta edan eban esnea ukatzeko eskatu eutsoen.

Eskatzera eroan eben eta amentala jantzi-azo eta aurki baten gainean ipiñi eben. Orduan gizon baltzak sua egin eta lapiko aundi bat ipiñi irakiten eta orretan oillarrak jo eben eta gizon baltzak iges egin eban lapikoa artuta, eta hera harriro ogera eroan eben.

Areiltza senar-emazteak etorri ziran gero eta izekoari esan eutsoen ez dauala ondo egiten umea orrelan erabilteagaz.

Lau urtekoa nintzanean, Torreazar'eko Marinagaz nengoa-la Ginea'tar Diego gabaz etorten zan nire amagana eta ogetik ateraten ninduen eta Goikoetxea'ra eroan, Diego Ginea'ren etxera eta burdiña bategaz belaunetatik, eskutorretik, eta belarri-atzetik odola ateraten eustan eta berak xurgatu egiten eban eta gero zauriak unguentuz estali eta amaren ondora, ogera, eroaten nindun. eta zauri orrean ondorenak oraindiño be ba-daukadaz.

Beste jazokizun baragarri batzuk aide batera itzi eta azkenean emon zan epaiagaz amaituko dogu:

Auxe da epaia: "Ginea'tar Diego eta len aitatutako epai-gaiak epaitu bear dodazala eta epaituten didazela, uraren eta kordelaren oiñazera epailari eragilleak izendatuko dauan neurrian"

Epaibide onek argi agertzen dau zelako epaiak egiten ziran jai baragarri orreitar joaten ziranen aurka. Iñoz sorgiñak umeen odola edaten eben, auzibide onetan agertzen dan ez, eta gogoangarriak dira jazokizun lotsagarri asko.

(ikusi Dario de Areitio'k diñoana Riev 18,654)